

Anvisning

Avdelningen för utveckling av statsförvaltningen
Statens arbetsmarknadsverk

24.10.2022

VN/28345/2022
VN/28345/2022-VM-1

Anvisning om beredskap inför korta elavbrott

Grund för utfärdande

11 och 17 § i reglementet för statsrådet

Giltighetstid

24.10.2022–31.5.2023

1. BAKGRUND OCH SYFTE

Den exceptionella situationen på energimarknaden orsakar osäkerhet när det gäller eltillförseln. Enligt Fingrids uppskattning kan det i Finland uppstå brist på el under vintern och då kanske elförbrukningen måste begränsas med tillfälliga avbrott i eldistributionen. Senatfastigheter och Valtori har inlett diskussioner med de lokala distributionsbolagen om hur eltillförseln till ämbetsverken kan säkerställas så långt det går, men i praktiken är det inte möjligt i alla situationer. Om det blir elbrist kommer elöverföringen att avbrytas regionalt för att säkerställa hela elsystemets funktion. I sådana situationer cirkuleras elavbrotten i form av ett par timmars avbrott i enlighet med det som de regionala distributionsbolagen har bestämt. Distributionsbolagen ska meddela om planerade elavbrott ett dygn i förväg, men ämbetsverken bör även förbereda sig på plötsliga störningar i eldistributionen.

Ämbetsverken ska förbereda sig på eventuella elavbrott genom att uppskatta avbrottens konsekvenser för verksamheten och vid behov på förhand utarbeta anvisningar eller planer för att minimera skadorna. Vid planeringen kan man utnyttja de lösningar och förfaranden som ingår i ämbetsverkens beredskapsplaner, i den mån de lämpar sig för situationen i fråga.

Vid ämbetsverken kan man förbereda personalen för elavbrott genom olika åtgärder inom ramen för bestämmelserna i lagstiftningen och tjänste- och arbetskollektivavtalen. Utgångspunkten är att verksamheten ska tryggas vid alla ämbetsverk och inom alla uppgiftsområden. Vid behov ska uppgifterna prioriteras och de viktigaste funktionerna tryggas. Beredskap för konsekvenserna av elavbrott bör finnas särskilt i de ämbetsverk där redan ett kort elavbrott påverkar verksamheten avsevärt.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Finansministeriet

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PB 28
00023 Statsrådet

Snellmansgatan 1 A
Helsingfors

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Denna anvisning gäller kortvariga elavbrott. Anvisningen gäller inte mer omfattande störningar i tillgången på energi.

2. ARBETE OCH AVLÖNING UNDER ELAVBROTT

Elavbrottens betydelse för verksamheten och arbetsuppgifterna i olika ämbetsverk varierar. Det är möjligt att förbereda sig på elavbrott på olika sätt så att man kan påverka omfattningen av elavbrottens effekter.

Ämbetsverken bör utarbeta anvisningar som beaktar det egna ämbetsverkets verksamhetsförutsättningar vid elavbrott. Man bör även på arbetsplatsen på förhand fundera ut vilka arbetsuppgifter som under elavbrott kan göras antingen på arbetsplatsen eller på distans och hur man kan förbereda sig på elavbrott på förhand så att inte allt arbete stannar upp.

I denna anvisning utgår man från att elavbrotten beror på en yttre orsak som är oberoende av arbetstagaren och arbetsgivaren och som förhindrar tjänsteutövningen eller arbetet tillfälligt och kortvarigt men inte avbryter löneutbetalningen.

Valtor och Senatfastigheter har utfärdat närmare praktiska anvisningar för eventuella elavbrott (bilagor 1 och 2).

2.1 På förhand kända elavbrott

Man kan bereda sig för på förhand kända elavbrott i ämbetsverkets lokaler genom att rekommendera att så många som möjligt under dessa tidpunkter arbetar på distans, om det är möjligt.

Statens arbetsmarknadsverk har den 5 november 2020 utfärdat en anvisning om principerna för distansarbete (VN/24414/2020). Distansarbete baserar sig på frivillighet och ingen kan tvingas att distansarbeta. En tjänsteman eller arbetstagare har inte heller någon ensidig rätt till distansarbete även om personen önskar det.

Om arbetet är platsbundet ska man på förhand utreda vilka arbetsuppgifter som det är möjligt och ändamålsenligt att utföra under elavbrottet och om det är nödvändigt att lämna arbetsplatsen till exempel av säkerhetsskäl. Man bör även på förhand fundera hur man informerar till exempel om att arbetsplatsen måste utrymmas samt hur det går till i praktiken och hur man övergår till specialuppgifter.

Om ett på förhand känt elavbrott gäller hemmet eller en annan distansarbetsplats men inte själva arbetsplatsen, kan arbetsgivaren med stöd av sin rätt att leda arbetet i regel kräva att arbetstagaren arbetar på tjänste- eller arbetsplatsen.

I situationer där elavbrottet gäller både ämbetsverket och hemmet eller den övriga distansarbetsplatsen kan arbetsgivaren enligt övervägande rekommendera att alla ska arbeta på distans eller kräva att personalen ska komma till arbetsplatsen.

2.2 Plötsliga elavbrott

Om det inte går att arbeta i ämbetsverket eller om man inte kan stanna kvar i ämbetsverkets lokaler på grund av ett elavbrott och om arbetsgivaren inte kan anvisa någon annan plats för arbetet, ska personalen instrueras att lämna ämbetsverkets lokaler och rekommenderas att arbeta på distans, om det är möjligt.

Om ett plötsligt elavbrott inträffar vid arbete på distans och förhindrar arbetet men elavbrottet inte gäller arbetsplatsen, kan arbetsgivaren enligt övervägande kräva att arbetstagaren eller tjänstemannen tar sig till arbetsplatsen för att arbeta. Vid övervägandet ska arbetsgivaren beakta att personalen ska behandlas jämlikt. Man bör även ta hänsyn till bland annat elavbrottets tidpunkt, längd och omfattning, avståndet mellan hemmet och arbetsplatsen och de tillgängliga färdmedlen.

3. ARBETSTID

Under kortvariga elavbrott kan arbetstagaren eller tjänstemannen i regel utföra sina arbetsuppgifter eller i övrigt stå till arbetsgivarens förfogande. I första hand ska man på varje arbetsplats sträva efter att förbereda sig på elavbrott på förhand och planera arbetet så att tjänsteutövningen eller arbetet inte avbryts helt. Förutsättningarna för att arbeta under elavbrott bör säkerställas till exempel genom att arbetstelefonen och datorn laddas på förhand, viktiga dokument sparas på skrivbordet och genom att planera sådana uppgifter som inte kräver användning av dator. Arbetstagarna och tjänstemännen ska om möjligt utföra sina arbetsuppgifter även under elavbrott.

Både oförutsedda plötsliga elavbrott och på förhand kända elavbrott räknas i regel som arbetstid. Därför kan man till exempel inte kräva att en arbetstagare eller tjänsteman som följer arbetsgivarens anvisningar och står till arbetsgivarens förfogande ska stämpla ut sig medan elavbrottet pågår. Man kan dock rekommendera att personalen använder semesterar och flex-tid under avbrotten.

4. FÖRFARANDE OCH INFORMATION

Ämbetsverken ska se till att informationsgången såväl inom ämbetsverket som till intressentgrupperna och kunderna är aktuell, korrekt och effektiv. Till exempel bör man via olika kanaler på förhand informera kunderna om sådana ändringar i öppettiderna på kundserviceställen som man vet om och om hur man går till väga under elavbrott.

Ämbetsverken ska även sörja för eventuella samarbetsskyldigheter i anslutning till elavbrott.

Avdelningschef

Juha Sarkio

Förhandlingsdirektör

Sari Ojanen

Bilagor Valtoris praktiska anvisningar för arbete vid förberedelse för elavbrott (bilaga 1)
Senatfastigheters anvisningar om beredskap för elavbrott i ämbetsverk och inrättningar (bilaga 2)

Sändlista Till ministerier och ämbetsverk

För kännedom

BILAGA 1

Valtor

PRAKTISKA ANVISNINGAR FÖR ARBETE VID FÖRBEREDELSE FÖR ELAVBROTT

7.10.2022

Vi har för statsförvaltningens personal samlat praktiska anvisningar och tips för att arbetet ska löpa smidigt under eventuella elavbrott.

BEREDSKAP INFÖR ELAVBROTT I ETT NÖTSKAL

- **Före avbrottet:** Se till att dina apparater är laddade. Spara på strömförbrukningen i apparaterna. Ladda ner viktiga dokument på din dator/enhet för säkerhets skull.
- **Under avbrottet:** Dra ut elsladdar. Spara på strömförbrukningen i apparaterna. Prioritera dina viktigaste arbetsuppgifter. Spara ditt arbete oftare.
- **I alla situationer:** Säkerställ din egen funktionsförmåga genom att ha ett reservförråd i hemmet.

Läs mer i anvisningarna nedan.

FÖRE AVBROTTET

- Ladda batterierna för de apparater du använder i arbetet regelbundet så att batteriet räcker för att jobba under ett eventuellt elavbrott.
- Ta på förhand reda på vart du ska ta dig för att jobba om det inte går att jobba på distansarbetsplatsen på grund av ett elavbrott.
- Kontrollera och öva på förhand att du kan dela nätuppkopplingen via en mobil enhet, om det är tillåtet på den dator du använder. Då kan du koppla upp din dator till internet även om internetanslutningen i ditt hem inte fungerar på grund av ett elavbrott. Om avbrottet är omfattande kan det förstås hända att inte ens mobilnätet fungerar.
- Spara på strömförbrukningen i dina apparater på bl.a. följande sätt:
 - Aktivera det automatiska strömsparläget så att det går på när du inte använt din enhet på några minuter. Om du inte behöver internet, Bluetooth eller annan trådlös kommunikation kan du även aktivera flygplansläget för att spara ström.
 - Stäng av apparaterna när du slutar jobba och inte behöver dem på flera timmar. Kontrollera på förhand att det inte finns en viktig uppdatering för din dator/enhet.
 - Du kan också minska skärmens och tangentbordets ljusstyrka och använda mörka teman för att spara ström.
 - Anvisningar för att spara ström på Android-enheter
 - Anvisningar för att spara ström på iOS-enheter
 - Microsofts tips för att spara ström, Windows 10 & 11
- Du kan skaffa portabla laddare (powerbank) och hålla dem laddade. Då säkerställer du att du har ström för din utrustning i flera timmar.
- Ladda ner eventuella viktiga anvisningar och dokument i det interna minnet på din enhet (skrivbordet eller mobilens filmapp) så att du kommer åt dem utan internetuppkoppling.

UNDER AVBROTTET

- Om eltillförseln avbryts, dra för säkerhets skull ut utrustningens sladdar från uttaget. På så vis säkerställer du att apparaterna inte skadas av eventuella strömspikar när strömmen kommer tillbaka. Du kan kontrollera om elen kommit tillbaka till exempel genom att kolla gatubelysningen, luftkonditioneringen eller en lampa som du lämnat på.
- Spara strömförbrukningen i dina apparater på ovan nämnda sätt.
- Prioritera dina arbetsuppgifter under elavbrottet.

- Gör de uppgifter som är viktigast och lämna andra uppgifter till senare. Om en kritisk uppgift kan göras först senare kan du vid behov försätta din dator i strömsparläge eller stänga av den tills du kan göra uppgiften.
 - Alla arbetsuppgifter kräver inte nödvändigtvis internet. När uppkopplingen fungerar, koncentrera dig på din kärnuppgift och gör de förberedelser som behövs för att sköta uppgifterna offline.
- Spara ditt arbete oftare än normalt. Då går inte ditt arbete förlorat när batteriet laddas ur.

I ALLA SITUATIONER

Sist men inte minst, kom ihåg att också säkerställa din egen funktionsförmåga i alla situationer och ha ett reservförråd i hemmet bestående av bland annat mediciner, vatten, mat och varma kläder.

ALLMÄNNA ANVISNINGAR FÖR ELAVBROTT

- [Hur kan du förbereda dig för elavbrott - Röda Korset](#)
- [Reservförråd | Räddningsväsendet](#)
- [72 timmar | Räddningsväsendet](#)
- [Näin varaudut pitkiin sähkökatkoihin.pdf \(valtioneuvosto.fi\)](#)

BILAGA 2

Senatfastigheter

BEREDSKAP FÖR ELAVBROTT VID ÄMBETSVERK OCH INRÄTTNINGAR

17.10.2022

ELAVBROTT

Stamnätsbolaget Fingrid Abp och de lokala distributionsnätinnehavarna ansvarar för eldistributionens leveranssäkerhet. Stamnätsbolaget följer ett trestegsförfarande i händelse av eventuell elbrist. En sistahandsåtgärd vid elbrist är att de lokala distributionsnätinnehavarna kopplar bort elförbrukningen i enlighet med sina individuella planer. Sannolikheten för elavbrott på grund av elbrist är störst när elförbrukningen är som högst under kalla vinterdagar. De typiska elförbrukningstopparna infaller under vardagar mellan klockan 8–10 och 16–20. De lokala distributionsbolagen strävar efter att informera om elavbrott på förhand så att man kan förbereda sig på dem, men även plötsliga elavbrott är möjliga. Plötsliga elavbrott kan bero till exempel på en teknisk störning i ett stort elkraftverk eller i eldistributionsnätet. I båda fallen handlar man enligt samma principer.

BEREDSKAP VID ÄMBETSVERK OCH INRÄTTNINGAR

I vissa statliga byggnader finns det ackumulatorer eller reservgeneratorer som är avsedda för elavbrott. Eventuella elavbrott under den kommande uppvärmningsperioden måste hanteras med nuvarande tekniska system, eftersom man inte hinner göra några investeringar för att höja beredskapsnivån. Vid ämbetsverken är det viktigt att planera och instruera personalen och underleverantörerna om hur de ska gå till väga vid hot om elavbrott, under elavbrott och efter elavbrott. Det gäller även byggnader med reservgeneratorer, eftersom reservkraften vanligtvis säkrar endast en del av tekniken i enlighet med det som avtalats med ämbetsverket. Vid beredskap för elavbrott rekommenderas det att man har korta och tydliga anvisningar för personalen som fokuserar på det allra viktigaste.

DE VIKTIGASTE ANVISNINGARNA FÖR BEREDSKAP INFÖR ELAVBROTT FÖR PERSONALEN

- Minimera all elförbrukning (lampor, kontorsapparater, utrustning osv.) så att batterier och/eller reservgeneratorer räcker till för att täcka nödvändiga elbehov så länge som möjligt.
- Stäng av alla arbetsmaskiner och sådana apparater som orsakar brandrisk (kokplattor, kaffekokare, ugnar, laborieutrustning, lyftanordningar, borrar, svarvar osv.) när elavbrottet börjar så att de inte orsakar fara då de startar plötsligt när elen kommer tillbaka.
- Använd inte hissar vid hög risk för elavbrott, eftersom de flesta hissar stannar mellan våningar vid elavbrott.
- Ha alltid en ljuskälla (t.ex. telefonen) med dig när du rör dig i stängda rum om det plötsligt skulle bli mörkt.
- Tänk på att maskiner och apparater kan stängas av plötsligt och att det kan orsaka säkerhetsrisker till exempel när det gäller lyftanordningar, arbetsmaskiner och laborieutrustning.
- Se till att laddbara apparater är fulladdade (telefon, dator, radio osv.) och spara halvfärdigt arbete regelbundet.
- Lokaler och byggnader kan alltid lämnas med hjälp av mekaniska regler även om den elektroniska passerkontrollen och de elektroniska låsen inte fungerar. Utrymningsvägar markeras med reservlampor. Tänk på att du inte nödvändigtvis kommer in i lokalen eller byggnaden efter att du lämnat den.
- Tänk på att du kanske inte kommer ut från parkeringsplatsen med bilen om parkeringshallens automatiska dörrar eller gårdens portar inte fungerar.
- När du lämnar en byggnad under ett elavbrott, se till att dörrarna stängs bakom dig så att inte obehöriga kan ta sig in. Låt inte heller okända personer ta sig in när du går i dörrar.

- När elen kopplas på efter ett elavbrott kan det uppstå en så kallad strömspik som kan skada eller förstöra maskiner och utrustning. Om möjligt är det säkrast att dra ut känsliga apparaters sladdar från uttaget.
- Kontrollera att kritiska processapparater (frysar, laboratorieutrustning, lokaler med kontrollerade förhållanden osv.) kopplas på omedelbart efter elavbrottet för att undvika ytterligare skada
- Tänk på att servicen i personalrestauranger och annan service i fastigheten kan avbrytas eller begränsas.